

Nr 180

Utlåtande i anledning av väckta motioner om fördelning mellan stat och kommun av kostnaderna för grundskolan och ålderdomshemmen samt om maximering av kommunernas utgifter för det obligatoriska skolväsendet.

(5: e avd.)

I en inom första kammaren av herr *Ferdinand Nilsson m. fl.* väckt motion (I: 494) har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag avseende en rättvis och sakligt riktig fördelning av kostnaderna för den obligatoriska skolan mellan stat och kommuner samt att därvid beaktas principen att kostnader avhängiga av statsmakternas målsättning om likvärdig utbildningsmöjlighet åt alla unga betalas av staten, medan kommunerna svarar för kostnader i den mån de beror av kommunernas självständiga beslutanderätt.

Vidare har i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Harald Pettersson m. fl.* (I: 526) och den andra inom andra kammaren av herr *Andersson i Knäred m. fl.* (II: 615) hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt prövning och förslag rörande nya grunder till statsbidrag för ny- och ombyggnad av ålderdomshem, så att den kostnadsfördelning mellan stat och kommun, som avsågs när nu gällande grunder infördes, blir återställd.

Slutligen har i en inom andra kammaren av herr *Hagberg m. fl.* väckt motion (II: 428) hemställts, att riksdagen för sin del beslutar maximera kommunernas utgifter för det obligatoriska skolväsendet till två kronor per skattekrona och att överskjutande kostnader skall finansieras via statsbudgeten.

Beträffande motiveringen för de ifrågavarande yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna I: 494, II: 615 och II: 428.

Utskottet. Motioner av i sak samma innebörd som de nu föreliggande har väckts vid såväl 1962 års som fjolårets riksdag men avslagits med hänvisning bl. a. till det då pågående arbetet inom 1958 års skatteutjämningskommitté.

När nu frågan om fördelningen mellan staten och kommunerna av kostnaderna främst för skolväsendet ånyo förts på tal är läget så till vida ett annat, att skatteutjämningskommittén den 2 april 1964 avslutat sitt utredningsarbete.

Bihang till riksdagens protokoll 1964. 6 saml. Nr 180

bete genom framläggande av betänkande med förslag om kommunal skatteutjämning (SOU 1964: 19). Till följd av under år 1963 meddelade tilläggsdirektiv för utredningsarbetet, innebärande att kostnadsramen för ett nytt skatteutjämningsystem låsts vid 750 milj. kr., har emellertid kommitténs uppgift kommit att i princip begränsas till att avse ett allmänt bidragssystem. De i olika sammanhang påtalade problem som anknyter till kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna kvarstår därför även efter ett genomförande av kommitténs förslag. Främst med hänvisning till expansionen på skolväsendets område har kommittén emellertid understrukt vikten av att kostnadsfördelningsfrågan upptas till prövning inom en snar framtid. Kommittén har härvid bl. a. åberopat sig på i auktoritativa sammanhang gjorda uttalanden av innebörd att frågan om bidragsgivningen på nämnda område komme att prövas i ett större finanspolitiskt sammanhang.

Utskottet har tidigare haft anledning framhålla den stora betydelse frågan om kostnadsfördelningen har för såväl staten som kommunerna och samtidigt pekat på att frågan om skolkostnadernas bestridande endast utgör en del av spörsmålet i fråga. Mot bakgrunden härav kan utskottet inte finna det vara en framkomlig väg att, på sätt i de föreliggande motionerna åsyftas, nu gripa till åtgärder berörande endast vissa av de områden som kostnadsfördelningsfrågan omspannar. Härtill kommer att denna fråga, oaktat den inte direkt sammankopplats med skatteutjämningsproblemet — i vilket ämne proposition torde komma att föreläggas 1965 års riksdag — likväl har många beröringspunkter med detta liksom även med den framtida utformningen av skattesystemet över huvud taget. Enligt utskottets mening finns därför all anledning att återknyta till de tidigare gjorda uttalandena om att frågan om kostnadsfördelningen får inom en snar framtid upptas till prövning i ett större finanspolitiskt sammanhang. Utskottet föreställer sig att den naturliga vägen härvid måste bli, att överläggningar upptas med de av frågan berörda parterna, i första hand kommunförbunden. Endast under sådana former torde det f. ö. vara möjligt att tillgodose kravet på en lösning inom rimlig tid.

Under hänvisning till det anförda avstyrker utskottet de föreliggande motionerna.

Utskottet hemställer,

- a) att motionen I: 494 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;
- b) att motionerna I: 526 och II: 615 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;
- c) att motionen II: 428 icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 24 november 1964

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit från första kammaren: herrar Gillström, Boman, fröken Andersson, herrar Einar Persson, Ivar Johansson, Bergman, Axel Johannes Andersson, Virgin, Fritz Persson, fru Wallentheim, herrar Bengtson, Per Jacobsson, Mårtensson, Bengt Gustavsson och Hjorth; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Gustafsson i Stockholm, Ståhl, Karlsson i Olofström, Svensson i Stenkyrka, Almgren, fröken Elmén, herrar Eliasson i Sundborn, Mellqvist, fru Lewén-Eliasson, herrar Johansson i Norrköping, Carbell, Blomkvist, Löfroth och Palm.

Reservation

av herrar *Ivar Johansson, Bengtson, Svensson* i Stenkyrka och *Eliasson* i Sundborn, vilka ansett

dels att den del av utskottets yttrande på s. 2, som börjar med »Utskottet har» och slutar med »föreliggande motionerna», bort ha följande lydelse:

»Utskottet har tidigare haft anledning framhålla den stora betydelse frågan om kostnadsfördelningen har för såväl staten som kommunerna och samtidigt pekat på att frågan om skolkostnadernas bestridande endast utgör en del av spörsmålet i fråga. Mot bakgrunden härav är utskottet icke nu berett att förorda åtgärder berörande endast vissa av de områden som kostnadsfördelningen omspannar. Härtill kommer att denna fråga, oaktat den icke direkt sammankopplats med skatteutjämningsproblemet, likväl har många beröringspunkter med detta. Utskottet, som förutsätter att proposition på grundval av skatteutjämningskommitténs betänkande förelägges 1965 års riksdag, vill därför förorda att i samband med propositionens framläggande ett ställningstagande sker till hela kostnadsproblemet mellan stat och kommun och att därvid de i motionerna framförda synpunkterna beaktas. Utskottet har ansett att vad sålunda anförts bör bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.»

dels ock att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 494, I: 526 och II: 615 samt II: 428, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.»